СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXI. | Число 266. | Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 14. падолиста, 1923. | VOL. XXXI. | No. 266. | Jersey City, N. J., Wednesday, November 14, 1923. | THREE CENTS

СУД ПОТВЕРДЖУЄ ЗАКОНИ, ЗБОРОНЯЮЧІ ЧУЖИНЦЯМ МАТИ ЗЕМЛЮ

ВАШІНГТОН, 12. падолиста. — Найвисший Суд Злучених Держав розбирав, чи закони стейтів Каліфорнії та Вашінгтону, після котрих Японцям та другим чужинцям не вільно мати на власність землі, годиться з американською конституцією. Суд рішив, що сі закони не противляться ані американській конституції ані межидержавним угодам з чужими державами.

БАНКИРІ ЗА ПРОЄКТОМ ОБНИЖЕННЯ ПОДАТКІВ

НЮ ЙОРК, 12. падолиста. — Визначні американські фінансісти заявилися за проєктом секретаря (міністера) скарбу Мелона щодо обниження податків, який він підняв в своїй послідній публичній заяві про задачі найблизчого засідання конґресу.

Кажуть банкирі, що таке обниженіє податків дуже пособилоб промисловому розвоєви краю.

ПРИХИЛЬНИКИ БОНУСА ПРОТИ ОБНИЖЕННЯ ПОДАТКІВ

ВАШІНГТОН, 12. падолиста. — Проти проєкту секретаря скарбу Мелона обнижити доходові податки на найблизчій сесії конґресу виступили прихильники бонуса (винагородження) для ветеранів великої війни.

Вони закидають Мелонови, що він хоче приготовити публичну опінію проти бонуса, аґітуючи серед неї за обниженнєм податків.

АНГЛІЯ СПЛАЧУЄ ДОВГИ СУПРОТИ АМЕРИКИ

ВАШІНГТОН, 12. падолиста. — Британський уряд повідомив американський, що дня 15. грудня заплатить він другу рату свого воєнного довгу.

Заплатить він тоді 23 міліони долярів яко рату на сплату довгу та 69 міліонів долярів проценту.

АМЕРИКАНСЬКО-НІМЕЦЬКЕ НАФТОВЕ ПІДПРИЄМСТВО

НЮ ЙОРК, 12. падолиста. — Ґуґо Стінес, провідник німецьких промисловців, збирається орґанізувати на спілку з американським нафтярем Гарі Ф. Синклером нафтове підприємство, яке малоби за цїль достарчити з Америки нафти Німеччині.

РОСПРАВА ПРОТИ ҐУБЕРНАТОРА

ОКЛАГОМА СИТІ, 12. падолиста. — Нинїшний день росправи проти ґубернатора Волтона зійшов на переслуханню свідків в справі купна Волтоном дому для себе від міліонера Колдвела. Після обжалования, Волтон заплатив за дім богато менче, як дім варта, а за се він мав силою своєї влади яко голова податкової комісії оцінювати низько податкову силу земель, належачих до Колдвела.

ЗНОВА БОРОТЬБА ПРОТИ ВИСОКИХ ЦІН ҐАЗОЛІНИ

СУ ФОЛС, Савт Дакота, 12. падолиста. — Ґубернатор стейту Південної Дакоти Мекместер почав знова продавати ґазоліну. Казав він оголосити, що уряд закупив припас ґазоліни та буде продавати її по 16 центів за ґальон.

ПРОЦЕС ТРЕВАВ 71 ЛІТ

ВАШІНГТОН, 12. падолиста. — Перед Найвисшим Судом Злучених Держав покінчився нині процес спадкоємців винахідчика верченої гармати Віліема Вудриджа, котрі позивали уряд за винадгородження їх за винахід. Процес, котрий тревав 71 літ, покінчився тим, що суд відкинув домагання спадкоємців винаходчика.

ЗА САМОСТІЙНОСТЮ ФИЛИПИН

МАНІЛЯ, Филипини, 12. падолиста. — Комісія Филипинської Независимости постановила вислати до Вашінгтону спеціяльну комісію, яка має предложити американському урядови та конґресови домагання Филипинців.

ПРИГОТОВАННЯ ДО КОНҐРЕСОВОЇ СЕСІЇ

ВАШІНГТОН, 12. падолиста. — Хоча сесія конґресу почнеться за три тижні, президент Кулидж почав уже приготовлятися до інавґураційної (відкриваючої) промови, в якій він має дати начерк законодатних потреб Америки.

ЗАСУДЖУЮТЬ НІМЕЧЧИНУ НА СПЛАТУ ВІДШКОДОВАНЬ

ВАШІНГТОН, 12. падолиста. — Мішана американсько-німецька комісія зажалень, що має розглядати претенсії Американців Німців до себе зза війни, вже видала рішенне в трох справах, а саме щодо підприємств Питсбург Глес Ко., Вестерн Електрик Ко. та Тексас Ко., признаючи кождій з них право до відшкодовання зі сторони Німеччини. Відшкодовання виносять разом понад 3 міліони долярів.

ЮНІЙНА ҐАЗЕТА ПЕРЕСТАЛА ВИХОДИТИ

НЮ ЙОРК, 12. падолиста. — Видавничий комітет нюйоркської юнійної ґазети „Де Ню Йорк Лідер" рішив здержати видавництво сеї ґазети.

Почала вона виходити на місце соціялістичного дневника „Де Ню Йорк Кол" та поставила за ціль подавати вістки з робітничого юнійного руху. Як каже заява видавничого комітету, видатки показалися богато більшими, як комітет сподівався, головно через те, що місто 15 співробітників, які працювали при „Кол"-і, треба було наняти до „Лідера" 40 душ. За один місяць існування часопись поїла всі 100,000 долярів, зібрані на її видавництво, так що видавничий комітет примушений був часопись завісити. Сподіється він почати її видавати на ново, коли йому вдасться перевести реорґанізацію на основі нових досвідів.

СВАРКИ ЗА ПРОГИБІЦІЮ.

ВАШИНГТОН, 12 падолиста. — Президент Національної Ліґи Громадянської Служби закинув публично Гейнесови, комишенерови прогибіції, що він закриває факти про виконування сього закона, бо вся прогибіційна служба гнила й закона перевести не дасться.

Пенсилвенійський ґубернатор Пиншо знова видав заяву, в котрій боронить свою урядову діяльність за прогибіцією та виказує, що вона не увінчалася доспіхом через те, що йому не допоміг федеральний уряд.

ЕПИСКОП НАЗВАВ ҐУБЕРНАТОРА АНАРХІСТОМ.

Епископ методиської церкви Вілієм Андерсон назвав на зборах своєї церкви ґубернатора стейту Мериленду та ґубернатора стейту Ню Йорку анархістами. Назвав він їх так за те, що сі ґубернатори не хочуть виконувати прогибіційного закона. Говорив він, що горожанин, котрому не подобається зако, повинен старатися його змінити, але його придержуватися так довго, поки його не змінено.

РАБУНОК ВІЙСКОВИХ ТАБОРІВ.

Заступник Федерального прокуратора з Бостону предложив лаві присяжних суддів доказ, ряд людий зробив заговір обрабувати американський уряд при нагоді розбирання таборів для жовнірів. Мали вони закрасти матеріялу вартости 50.000 долярів.

СМЕРТЬ ВІЯТОРА.

В Шикаґо помер 26-літний війсковий лету поручник Б. Мекбрайд, котрий впав підчас свята Дня Завішення Оружа зі своїм літаком. Летючи зі скоростю 135 миль на годину, він заорав своїм літаком об землю та погиб на місци.

ПОЖАР ШКОЛИ.

В місті Ґринвічу, в стейті Конектикаті, погоріли мешкання для дівчат при приватній дівочій школі. В мешканнях було тоді 47 дівчат, які з трудом вратували своє життя. Дім згорів до ґрунту.

ВЕЗЛИ ТА НЕ ДОВЕЗЛИ.

На кораблі Манджурії везено з Европи Альберта Розенберга, що колись служив на кораблі Микекада, та вкрав з корабельної каси 20.000 долярів в бондах. Хоча коло Розенберга була поставлена спеціяльна сторожа, він все таки вспів утекти з корабля на повнім океані. Коли сторож його пішов раз на обід, вязень пропав як у воду. Коли Манджурія приїхала доНю Йорку, та по вязня зголосилося аж 15 урядників, Розенберга не було. Всякі пошукування за ним на кораблі знова показалися безвислідними. Доґадуються що він вискочив в море.

ГОСТИНА УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ КОГУТЯКА В ТЕРЕБОВЛІ.

В першій половині жовтня с. р. загостив до Теребовлі театр під управою Когутяка і відіграв: "Воскресення", "Панну Мару", "Запорожський скраб", "Чорноморців", Різдвяну Ніч" і "Молоду Кров". Дружина цього театру, це в більшости артисти з Великої України. Вистави ідуть при власній добрій орхестрі. В середу Тербовельці були свідками театрального двобою між українським театром і польським. До Тербовлі приїхав у гості славний польський артист Адвентович зі своєю трупою. Український театр ставив Виввиченкову "Панну Мару", а польський відкликав виставу, лякаючись конкуренції. На загальне признанне заслуговує виключно український репертуар вистав, точність і дуже добра гра артистів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЛЯЦЬКИЙ РОЗБІЙ В УКРАЇНСЬКОМУ СЕЛІ.

Як вже відомо читачам "Діла", борщівське старость видало наказ замкнути приватну українську школу СС. Служебниць в Глубічку. А що борщівський шкільний інспектор Рущинський обіцяв делеґації селян полагодити справу уділення концесії СС. Служебниці здержались часово з веденнєм школи та провадили Захоронку. Це не подобалось панам з Борщева і на приказ старости наказний війт в асисті радного і жандармерії опечатали 11. жовтня с. р. льокаль Захоронки. Щоби ще більше стероризувати місцеве українське населення і загнати дітий до польської школи, місцевий наказаний війт при помочі жандармерії грабив того-ж таки дня людий за не зложенне датку на місцеву польську школу, яка валиться завдяки недбальству "керовника" школи великого крикуна Л. Снітовського. Друть з людий по 5, 10, 15 і 20 тисяч, а в кого не було гроший грабили верета, чоботи або капелюх. Того-ж таки дня "комісарж ґмінни" в асисті жандармів сконфіскував ваги і тягарці в кооперативі "Господарська Поміч" — буцімто не цеховані 1921 р. Вони заповідають голосно, що це лише початок секатур.

АВСТРІЯ КАСУЄ ПАШПОРТОВИЙ ПРИМУС.

На підставі ріжних анкет про рух чужинців та заяв представників народнього господарства, комісар для зменьшення видатків висловився прихильно щодо скасовання пашпортового примусу й інституції віз на право вїзду і виїзду до Австрії. Остаточне рішенне буде приняте на нараді представників міністерств закордонних справ, внутрішніх і фінансів. Рішенне буде приняте без огляду на становище инших держав. Так отже в одних державах іде до скасовання пашпортів і пашпортових віз, а в інших, нпр. в Польщі, до заострення пашпортового примусу.

КАЙЗЕР ДІСТАВ ПАШПОРТ НА ПОВОРОТ ДО НІМЕЧЧИНИ.---ЗАПОВІДАЮТЬ ПРИВЕРНЕННЄ МОНАРХІЇ В НІМЕЧЧИНІ 4. ГРУДНЯ

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельгії, 12. падолиста. — В тутешних урядових кругах заявляють, що бувший німецький цісар Вільгельм Гогенцолерн приготовляється до повороту до Німеччини.

Він вже має 12 пашпортів для себе, родини і своїх прибічників, які видало йому німецьке правительство на поворот до рідного краю.

Тутешній дневник „Брюксельська Ґазета" каже, що в Німеччині має бути наново проголошена монархія дня 4. грудня с. р. На престолі засяде, каже вона, або самий кайзер або його син Фредріх Вільгельм, котрий вже вернувся позавчера в Німеччину.

Бельгійська Телеграфічна Аґенція одержала відомість з Дорн, в Голяндії, де живе кайзер, що туди прибув німецький курер з пашпортами.

Нині пополудні був у кайзера високий голяндський урядник др. Кан і відбув з ним довшу конференцію.

На домі, де живе кайзер, побудовано апарат бездротного телеграфу, який одержує щодня вполудне депеші з Навен в Німеччині.

НІМЕЦЬКИЙ ПРЕСТОЛОНАСЛІДНИК ЩЕ НЕ ПРИБУВ ДО ЕЛЬС

ЕЛЬС, Горішній Шлеск, Німеччина, 12. падолиста. — Бувший німецький престолонаслідник Фредріх Вільгельм ще досі не прибув сюди до свого замку.

Публика і звітники німецьких та заграничних ґазет вижидали тут даремне допізна, щоб зустріти його, але не діждавшись, розійшлися.

Жінка престолонаслідника виїхала була нині сполудня з двоїма дітьми самоходом на проїздку, а вернулась аж пізно вночі. Вгадують, що вона їздила до чоловіка, який буцімто був на ловах у віддаленню 10 миль від свого замку.

КАНЦЛЄР ШТРЕЗЕМАН ПРО ПОВОРОТ ГОГЕНЦОЛЛЄРНІВ

БЕРЛІН, 12. падолиста. — Німецький канцлєр Штреземан заявив, що справа повороту Гогенцолернів до Німеччини се її внутрішня справа, до якої другі держави не можуть мішатись.

КЛОПОТИ АЛІЯНТІВ З ГОГЕНЦОЛЛЄРНАМИ

ПАРИЖ, 12. падолиста. — Аліянтська „конференція амбасадорів" покинула справу повороту Гогенцолернів до Німеччини.

Амбасадори кажуть, що віддали сю справу своїм правительствам, бо вважають, що їм пізно тепер щонебудь вирішувати, коли вже німецький престолонаслідник вернувся домів, тим паче, що німецьке правительство противиться якійнебудь інтервенції аліянтів у сій справі.

ЛЮДЕНДОРФ НАЗИВАЄ ФОН КАРА ЗРАДНИКОМ

МІНХЕН, столиця Баварії, 12. падолиста. — Ґенерал Еріх Людендорф заявив, що вважає баварського диктатора фон Кара зрадником за його подвійну ролю, яку відграв вчасі останнього перевороту в Баварії.

Він заявив, що вожд німецьких фашістів Адольф Гітлер ділав під вражінием хвилевого запалу.

Далі він завважив, що він і Гітлер хотіли тільки винищити большевизм, а Кар, приєднуючись до них заявився і за привернением монархії, а відтак покинув усіх переворотців, і обнявши стару владу, увязнив обох своїх союзників.

ГІТЛЄР ВЖЕ АРЕШТОВАНИЙ

МІНХЕН, 12. падолиста. — Баварська влада увязнила вже Гетлера.

Його зловлено у віллі Уфрінґ, над озером Штаффель, яка належить до Німця Ганстенґеля, що був торговцем образами в Ню Йорку.

ПУАНКАРЕ ПРОПОНУЄ „КОМІТЕТ ЗНАВЦІВ" НА СВІЙ СПОСІБ

ПАРИЖ, 12. падолиста. — Французький премієр Пуанкаре постановив предложити новий плян на створенне „комітету знавців" для розсліду питання про німецькі „воєнні відшкодовання" для аліянтів.

Він хоче, щоби в комітеті були заступлені держави, які мають своїх представників в комісії „воєнних відшкодовань".

Сей комітет мав би завданнє розслідити німецькі фінансові засоби в Німеччині і заграницею і також вислухати німецьких знавців про сю справу.

ФРАНЦУЗИ БАЙДУЖНІ ДО СПРАВИ ПОВОРОТУ ФРІДРІХА ВІЛЬГЕЛЬМА

ПАРИЖ, 11. падолиста. — Французи ставляться байдуже до справи повороту престолонаслідника Фрідріха Вільгельма до Німеччини.

Французькі урядовці кажуть, що для них важнійша справа, що Німеччина не годиться на аліянтську контролю своїх війскових сил аніж справа повороту Фрідріха Вільгельма до рідного краю.

З уваги на те сумніваються, чи Франція заявиться за домаганнем, аби Німеччина прогнала Фрідріха Вільгельма.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПРОТЕСТ БОСТОНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Українці міста Бостону виступили перед міським мейором з урочистим протестом проти офіціяльного витання польського ґенерала Галера міською владою Бостону.

З ними разом протестували також і Жиди та Литовці, хоча своїх протестів не поперли так, як їх поперли бостонські Українці.

Протести бостонських Українців не осягнули своєї безпосередної цїли: міський мейор заявив, що він не може відступати від витання, але він радий був вислухати протести, ба й ще справив Українців звернутися з протестами до стейтового ґубернатора та Американського Леґіону.

Однак протести зробили велику, посередну роботу для української справи. Американські ґазети з Бостону та околиці наповнилися вістками про положення українського народа під ляцькою окупацією. Своїми виступами Українці Бостону добули для українського народа богато розголосу, якого українська справа потребує дуже пекучо.

З УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДСЬКОГО ВИДАВНИЧОГО ФОНДУ В ПРАЗІ.

Дня 29. вересня під проводом Голови Українського Громадського Комітету в Чехо-Словаччині, М. Ю. Шаповала, і 4. жовтня, 1923, під головованнем проф. Ф. Швеця відбулись перші збори Видавничої Ради У. Г. К. яка складалася з пяти осіб делегованих У. Г. К. і тих, що внесли позичку; з того 15 осіб прибуло з рішаючим голосом (повний пай-позичка) і решта з дорадним, що внесли частину пая.

Видавнича Рада розглянула й затвердила в остаточній редакції вироблений Видавничою Комісією тимчасовий Статут Укр. Гром. Вид. Фонду і обрала постійний виконуючий орган Видавничої Ради — У. Г. В. Ф., якого склад такий: Головою — Ев. Вировий, членами — Ев. Приходько, Павло Богацький, Гр. Щербина і Микола Шаповал. Заступниками — В. Королів і М. Балаш.

Дня 13. жовтня відбулось перше засіданне Бюра У. Г. В. Ф., яке між іншим ухвалило:

а) Видрукувати і розповсюдити тимчасовий статут У. Г. В. Фонду.

б) Організувати реґістрацію виготовлених до друку оригінальних наукових праць українських авторів і закінчених перекладів, маючи на увазі, і авторів з України.

в) В порозумінню з фаховцями скласти списки найпотрібнійших для перекладу на українську мову книжок чужих авторів з усіх галузий знання.

г) Організувати рецензійну колеґію і передати для рецензії в найкоротший час праці, предложені для видання У. Г. В. Ф.

г) Широко популяризувати справу орґанізації У. Г. В. Ф., запросивши до участи в цьому найвизначнійших українських діячів та писменників і всі органи преси.

д) Звернутись до всіх українських орґанізацій, підприємств, установ, шкіл, Просвіт і т. д., із закликом дати і свою позичку-вкладку в У. Г. В. Ф. і взагалі широко підтримувати цю справу, яко всеукраїнську орґанізацію для боротьби з книжним голодом.

е) Видавати періодичний бюлетень У. Г. В. Ф.

На 15. жовтня, 1923, підписано позичок-вкладок на суму 51,000 чеських корон (около $1,600). Крім того, Український Громадський Комітет вносить, починаючи з 1-го травня, 1923, щомісячно по 3,000 ч. к. Виплачено уже до каси Фонду 34,325 ч. к.

Всіх вкладчиків уже є 52, в тім числі такі орґанізації: Український Громадський Комітет в Ч. С. Р., Громада студентів-еміґрантів з Великої України, „Видавництво Української Молоді" в Берліні, „Укр. В-во в Катеринославі", Головний Організаційний Комітет „Селоспілки" в Ч. С. Р., Академічна Громада студентів Господарської Академії в Подебрадах, Управа Громади Кубанців в Празі та В-во „Чорномор".

Бюро У. Г. В. Ф.

• • •

НА УВАГУ АВТОРАМ НАУКОВИХ ПРАЦЬ І ПІДРУЧНИКІВ.

Бюро Українського Громадського Видавничого Фонду в Празі просить усіх авторів, хто має які закінчені наукові праці, а також підручники для висшої та середньої школи з усіх галузий знання, подати про це точні відомости: повна назва твору, його характер, розмір та в якому стані праця; теж імя і назвище автора та його адресу.

Відомости ці потрібні для реґістрації.

Український Громадський Видавничий Фонд шукати-ме всякої моливости ширше поставити видання наукової літератури українською мовою.

Адреса: Ukrainsky Hromadsky Komitet, Бюро Видавничого Фонду, Praha III, Serikova 4/III.

Бюро У. Г. Комітету.

ПРОТЕСТ УКРАЇНЦІВ БОСТОНУ ПРОТИ ГАЛЛЄРА.

(Допись).

Українці міста Бостону, получившися всі разом без ріжниці переконань, вислали протест проти ляцького ґен. Галера. З тої нагоди майор міста Джеймс Керлі запросив Українців, Жидів та Литовців на спільне переслуханнє на день 8. листопада 1923, на год. 3. сполудня. На означений час явилось в салі переслухань богато Українців, а коли протестуючі заняли міста і успокоїлись, майор покликав перших Українців щоби висказали свій жаль проти немилого їм гостя, та уділив перше слово о. Пелеховичови.

Сей зясував перед майором особу Галера, як він у звірський спосіб пішов на наш нарід зі своєю бандою, зорґанізованою в Америці, як військо Галера мордувало в звірячий спосіб навіть безборонних женщин та дітей, палило рабувало населення, церкви та розстрілювало наших патріотів, світських і духовних. Бесідник назвав його просто варваром та диким звіром. З колишніми племенами Турків та Татарів порівнував він розбишацьку Галерівську армію. „Руки варвара не змиті еще з української крови, а представники свобідного міста Бостону мали би з ним витатись та бенкетувати?" — закінчив бесідник.

Дальше забрала голос панна Ірина Пелеховичівна, котра в короткій але ядерно зложеній промові висказала свій протест та просила майора, щоби не приняв його як офіціяльного гостя, бо се означалоб що він зрівнав би його з ґен. Фошом. Дикий Лях на се собі не заслужив. До підпертя своїх виводів бесідниця покликуєся на женщин, котрі недавно прибули з краю та були наочними свідками терору розбишацьких банд Галера.

Дальше гром. І. Шкварок переповів цілий ряд масакр, котрі поповнювали Галерові банди та навів також як ще тепер Ляхи знущаються над усім, що українське. На доказ того, як Ляхи нищуть українську культуру, бесідник витягнув краєву часопись „Діло" з портретом епископа Андрія Шептицького, котра вийшла через більшу половину біла та сказав: „Пане майоре тай ви присутні гості та репортери! Гляньте на сі білі місця, вони самі за себе Вам скажуть, що Польща є нічим більше як тюрмою народів! Така держава мусить в коротці повалитись, а на її румовищах повстануть свобідні держави тих народів, тепер поневолених Польщею!"

Опісля зголосився до слова у військовім мундурі ветеран світової війни гром. Микола Давискиба. З медалею на грудях він робив глибоке враження на всіх присутних. Він представив майорови, що підчас війни служив в американській армії, котра ішла до війни проти німецького мілітаризму, що загрожував поневоленнєм свобідних держав, а притім і нашій новій державі Америці покликаючися на ідеї Вилсона, котрий прирікав свободу, рівність і самоправлінне всім поневоленим народам Европи, а між ними і Українцям. По зваленню монархізму Німеччини і Австрії настав довго очікуваний час для Українців стати до будови своєї власної держави, до правлінння після свого знання. Тому перешкодила заборча ненасичена Польща, котра старалася розширити свою державу коштом своїх сусідів і післала Галєра з його бандою, котрий напав на український нарід і безпощадно палив, грабив, і нищив села. Галер не є жаден герой ані заслужений вояк, який сходиться з ворогом на боєвій лінії. Він іде на мирні міста та села і зводить кровавий бій зі женщинами, старцями та дітьми, він є найгіршого сорта кат. Він іде слідами німецького та російського мілітаризму і на їх місце оснував мілітаризм польський котрий загрожує в Східній Европі новою війною. „Я, американський горожанин і бувший вояк американської армії, в імени своїх братів протестую против офіціяльного приняття ляцького варвара і різуна як офіціяльного гостя міста Бостону!"

По вислуханню протестів майор міста заявив, що він не просив Галєра на гостину до Бостон, і заявив, що він є гостем цілої Америки, запрошеним Американським Леґіоном на конференцію до Сан Франціско, був принятий през. Злучених Держав та дістав запрошення від ґовернора Какса і стейтового команданта леґіону Едварда. Однак він як мейор міста вважає своїм обовязком вислухати жалів Українців, хоча він заборонити візду Галєра не може. Він радить Українцям віднестися з протестом до ґовернора, та стейтового уряду Леґіону і запевняє, що всі нагромаджені протести він також туди вишле.

Відтак зголосились до слова представники Литовців, щоби представити зі своєї сторони справу Галєра і Польщі так, як вони її фактично знають, але мейор не уділив їм слова через се, що воне не поспішилися зі своїми писменними протестами. Опісля слідували Жиди, і їх також відправлено з нічим з тої причини, що представник жидівської центральної орґанізації не є мешканцем міста Бостону.

Додати треба, що підчас промов української делеґації присутні в салі Поляки забули, що находяться у „сити гол" в Америці, а не у львівськім ратуши, та пробували перебивати бесіди, але мейор міста звернув їм увагу словами: „Сідайте! Тут я веду збори, а не ви!" „Лицержикі", не могучи переривати Українцям, стали виноситися з галі.

Бостонські Українці, хоча їх заходи не увінчались бажаним успіхом, то не опускають рук, але виготовляють дальші протести до ґовернора Какса і до стейтового коменданта Леґіону ґенерала Едварда, та взивають всіх Українців, живучих в стейті Масечузетсі причинитися до протестів Бостону.

Делеґат.

А. Падолист.

СЕЛО В ОГНЯХ

(З циклю „Перед Ранком").

—o—

Ой гукнуло село та все дзвонами,
Розтремтілими, переливними...
Розлилися згуки понад нивами,
Одногукнулось в ярах унісонно...
Подався гук за виднодруг...
Озвалась путь:
— Ідуть!
— Ідуть!

Як сказало село, — загреміли повстан-
[ці,
Розлютились смертельно обрізки,
Зашуміли дощем стальні бризки,
Цілу ніч блиск і грум... тихо вранці...
Здрігався дуб:
Відбувся шлюб.
Гилки тремтять —
На них висять...

Ой мовчало село... Тихим голосом
Дзвін шептав про наближення кари...
Дике військо надходило... (Голе!) ...
Тиша... (мить...) блиски... танець по-
І зацвіло, як мак, село... [жару.
— Спаси!
— Спаси!
[— не голоси!]

Ніч вдягла попелище туманами,
Де-не-де огник злякано блимне,
Гуни крови напились, аж пяні,
Сон приймає в зрадливі обійми...
Як скрикне яр:
— До пімсти!
— Кар!

Крик... стогін... жах... кровавий панх...

Уклонилось село сірим попелом,
Що окрилений був чорним димом,
Зворохнулись жінки, биті шомполом,
— Мамо, тато де? — тиша гра гимн
Блукає смерть, [свій...
Наїлась вщерть, впилась вина!
Війна?
— Війна!

Вже світало, як знову оточено,
Не село, ні, — лише попелище...
Як шакали, погані ускочили:
Гей, нема їх, нема — вітер свище...
— Мечі для кар!
— Новий пожар!
[І кров життя
Червоний стяг!]

ДОПИСІ

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Виясненнє.

Від довшого вже часу ріжного рода хруні та московські прихвостні поборюють роботу, яку робить Товариство Помочи Письменникам, розсіваючи вісти, що буцімто гр. Бородайкевич мав говорити на вічу, уряджені Тов. Помочи Письменникам, що тисячу робітників менче варта для української народної справи як один письменник. З огляду на те, що розсіванне таких чуток моглоби баламутити людий, які стоять щиро за роботою нашого Товариства, я вважаю за відповідне подати в імени правди отсю заяву:

Наперед стверджую, що я бував на всіх зборах скликуваним Товариством Помочи Письменникам в місті Трентоні, і стверджую, що гр. Бородайкевич ніколи й нігде на зборах Товариства нічого подібного не заявив. Всі закиди, звернені проти нього з того приводу, є виссані з палця брехні московських аґентів.

Правдою далі є, що я на зборах, скликаних Товариством, дня 28. липня 1922 року, говорив, що смерть такого письменника, як Шевченко або Франко, приносить народови більшу шкоду, як смерть котрого з нас. робітників. Хто чесно слухав моїх слів, той мусів зрозуміти, що я не хотів понижати ні себе ні других робітників, але хотів підняти заслуги для народа великих письменників. Перекрутили сі мої слова ті людці, що служать нашим окупантам з Москви та Варшави, котрі хотілиб, аби наші письменники з біди пішли просити ласки в гнобителів нашого народа.

Подаючи отсю заяву, я користаю зі сеї нагоди, щоби закликати наше громадянство, аби не дивилося на киринню підлих наймитів Москви та Варшави, але поспішили з допомогою для укріанських письменників, як вони спішили віддати послідні свої сили для добра нас, українського народа.

Напасти, які на товариство Помочі Письменникам та всіх, що для нього працюють наймити Москви та варшавське сміття, не відстрашить нікого від помочи ґеніям українського народа, а буде мати лишень той наслідок, що зверне увагу загалу власне на потребу такої акції.

В. Гасій,
фінансовий секр. Товариства Помочі Письменникам.
231 Lamberton St. Trenton, N. J.

—o—

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Обовязок кождого члена У. Н. Союза.

Як бачимо наш часопис „Свобода", орган У. Н. Союза, посвячує кождого дня як найбільше місця для так званої пропаганди, що У. Н. Союз приймає без вступного в місяцях жовтни, падолисті і грудни. І на початку сего року 1923 пропаганда ішла та сама в місяцях січню, лютім і марті, так що уже пятий місяць сего року та кампанія йде. Але помимо того трудно бачити великі успіхи, як вичитуємо з місячних рекордових звітів.

Ябим спитався членів У. Н. Союза, чия в сім вина як не наша?! Ми читаємо ті оголошення з байдужностию. А прецінь ми члени сеї орґанізації та заразом і співвласники її, неповинні дивитись з байдужностию, з заложеними руками на свою власну працю! Кождий селянин, робітник чи бизнесмен старається побільшити своє підприємство. Так само і головний уряд У. Н. Союза старається всіма силами побільшити ряди своєї орґанізації, а таксамо це і наш обовязок, кождого члена, негайно подбати о побільшенне наших рядів.

Ми, члени У. Н. Союза жиємо по всіх закутинах Злучених Держав, поміж своїми громадами українськими, знайомими і кревними; проте кождого члена обовязок є бодай одного нового кандидата намовити і вписати до У. Н. Союза. Кождий має нагоду і сміло може переконувати нових кандидатів ставати в ряди сеї орґанізації, яка є чисто українською національною, найбільшою, своєрідною і безпартійною, асекураційно-запомоговою інституцією.

Тай ще яка нагода в сім часі! Без жадного вступу стати гордо членом тої української твердині на вільній земли Вашінґтона У. Н. Союза! Тож до діла члени. Нехай сей рік 1923 буде історичним роком У. Н. С. в орґанізованню! Єще єсть часу місяць і пів до трийцять першого грудня!

Н. Хабінець.

ДО ОРҐАНІЗАЦІЇ.

Знова впав член Українського Народного Союза. В Моцесені, в стейті Пенсилвенії, як доносила вчора Свобода, помер несподіваною смертю гр. Тимко Солян, член Відділу ч. 338. Українського Народного Союза.

Помер не природною, себто від старости, смертию, бо се був мущина в силі віку, який мав всего 37 літ життя. Помер він від нещасного випадку при праці. О годині 2. мінут 50 сполудня дня 8. падолиста зголосився він до праці. Пять хвилин опісля він уже був в дорозі на другий світ. Лежав без руки, без ніг, окровавлений власною кровю, вижидаючи смерти. О пятій годині помер, оставивши жену вдовою, 5 діточок сиротами.

Повторилася траґедія українського іміґранта. Погиб робітник при праці, як воїн на війні. Скінчилося марно життя одного українського іміґранта, полилися сльози вдови та сиріт.

Знова над могилою Українця виступив потішителем Український Народний Союз, який не забуває по смерти нікого, хто не забував за життя його.

Такою службою Український Народний Союз знова нагадує своє призначення всім тим, що зі своєї памяти хочуть викинути думку про те, що смерть забирає не старих, а вчасних.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Звіт українського запомогового Комітету.

Оттут подаємо звіт нашої діяльности за час від 1-го січня до 1-го падолиста, цебто за 10 місяців. В сім році наша громада не поставилася так, як передніщими роками, а причина у тім, що наша громада будує тепер нову церков, а ще й до того роботи не ідуть добре. Але помимо того ми таки не забули за наш нарід у старім краю, який простягає до нас руки о поміч. За десять місяців зложила наша громада $528.14, які були вислані на отакі цілі:

На „Рідну Школу" в Галичині $125.00, інвалідам $105.00, У. С. Стрільцям в Чехії $50.00, Укр. Акад. Громаді $25.00, Укр. Гр. Комітетови $25.00, укр. студентам в Відни $25.00, Укр. Зап. Комітетови $25.00, на укр. прив. школи в Галичині $25.00, на укрг університет у Львові $50.00, вдовам і сиротам в Галичині $25.00 і для політичних вязнів у Львові $10.00.

Разом усього вислано $490.00. Висилка гроший, телеграма до Парижа і видатки дрібні винесли $33.68, так що в касієра лишилося всього $4.46.

Може дехто скаже, чому ми так подробили тоті жертви? На се скажемо, що ми хотіли обділити всіх, котрі потрібують помочи і дали так, як могли усім, яких вважали за найпотрібніщих.

Наш комітет складає сердечну подяку всім колекторам, а з окрема двом колекторкам А. Янчишин і М. Липській, які чимало напрацювалися на нашім пікніку.

Велике спасибі складаємо цілій громаді в Вунсакет, усім, що жертвували на поміч нашій старій Вітчині. Ми сподіємося, що і надалі так в Вунсакет як і в цілій Америці наша іміґрація не забуде за потреби свого краю і народу за морем.

Памятаймо, що до нас простягнені руки, заковані, зісохлі, мозолисті руки наших братів і сестер, які не годні самі собі помогти. Поможім жеж їм у їх чорній годині!

ЗА КОМІТЕТ:
Василь Костів, голова
Ігнатій Тепер, касієр
Ігнатій Кушнір, писар

—o—

БРУКЛИН, Н. Й.

Два свята.

В неділю 4. падолиста святкувало богато громад 5-літню річницю проголошення західно-української держави. І наша громада не полишилась позаді, а навпаки святкувала подвійно, бо святкувала 5-літну річницю проголошення зажідно-української держави і обходила 10-літний ювилей основання укр. гр.-кат. церкви в Бруклині. О годині 5. пополудни галя церковна була вже переповнена. На естраду вийшов о. Володимир Лотович і в коротких словах представив, які свята того дня українська бруклинська громада обходить. Опісля представив присутним недавно прибувшого з краю д. Володимира Целевича, котрий яко наочний свідок обяснив від початку основання західно-української держави по нинішний день. Згадав, як тяжку гірку неволю зносять наші родимці під ляцьким ярмом. Пояснив, які Ляхи повзяли пляни, щоби знищити Українців так матеріяльно як і морально т. є. кольонізованнем українських земель Мазурами і замкненнем українських шкіл. Шановний бесідник сказав, що Ляхи замкнули 700 українських шкіл, а в наслідок того 20 тисяч дітей українських зовсім до школи не ходить або приневолені учитися в польській школі. Вкінці сказав, що наш нарід український, хоть поневолений, не дармує, але орґанізуєсь і чекає слушної пори і доти не спічне, доки не буде вільна Велика Соборна Україна від Вислока по Кавказ. Бесідника наділено гучними оплесками.

Опісля слідували продукції хору бруклинського „бояна" під управою діріґента д. Василя Савіцького. Всі точки програми випали знаменито. Таксамо гра п-ни М. Заверухи на фортепяні і деклямація школярки Баглай „до України" випали дуже добре.

По вичерпанню програми в справі 5-літної річниці проголошення Західно-Української Держави, виступив о. Олександер Павляк і представив, яке свято обходить укр. бруклинська громада, а саме 10-літний ювилей основання укр. гр.-кат. церкви в Бруклині. При кінци своєї бесіди дав поклик, щоби з нагоди того свята зложити жертви на фонд революційний і на рідну школу.

Слідуючі зложили: по 1. дол.: о. Володимир Лотович, Роман Кузьма, Теодор Ващишин, Стефан Фісолович, Февронія Тиха, Михайло Заверуха, Сень Канюка, Дмитро Сметанюк, Ксеня Кузьма, Юстина Ткач, Н. Волох, Теодор Животюк, Григорій Троць, Н. Лешко, Петро Рецивус, Лука Кісь, Іван Кіт, Дмитро Тихій, Матвій Шміґельський, Василь Кравець, Петро Дикий, Данило Канас, Стефан Бемко, Семко Качко, Гр. Бурбуляк і Теофіль Стеґніцький; разом $26.00. Дрібними датками зібрано $4.32.

Жертви ті призначено пополовині на фонд революційний і на „Рідну Школу".

По збірці хор бруклинського „Бояна" відспівав кантату в честь о. Володимира Лотовича з нагоди його 10-літного ювилею побуту на парохії в Бруклині. А на закінченне хор відспівав „Кінчиться день".

По викінченню всіх точок програми о. Лотович подякував шановним референтам, хорови бруклинського „Бояна", що так красно вивязався з своєї задачі, а з осібна д. В. Савіцькому за вишколенне хору. Вкінци подякував гостям за участь. Перед виходом відспівано „Ще не вмерла" і „Не пора", почім усі розійшлись домів.

Присутний.

ШКІЛЬНА МІЗЕРІЯ НА УКРАЇНІ

Тепер на Україні висша школа стоїть під знаком "чистки" та скорочення числа студентів. Шеф освітної справи на Україні. Затонський на всеукраньському зїзді комнезамів (("Вісти" з 19. травня с. р.) повідомив: "Замісць 56,000 студентів залишилось після чистки лише 37,000; крім цьоговбіжучому році на 900 порожних місць у висших технічних школах ми приймемо 640 рабфаховців (робітники, що делеґовані до висших шкіл комуністичною партією і професійними союзами). Ще через рік усі порожні місця обсаджувати-муться, запевнює Затонський виключно рабфаховцями. Разом із скороченнем числа студентів намічується також скасованне низки висших та спеціяльних шкіл. На все українській нараді ґубвідділів спілки всемедикосантруду Жук зазначив, що "зважаючи на брак коштів головпрофобр вирішив зачинити деякі висші шкільні заклади, як пр. катеринославський медичний інститут. Скорочується також сітка середньої медичної школи. З трох фармацевтичних інтитутів, що є на Україні — Одесі, Харкові та Києві — останні два зачиняються ("Вісти" з 17. травня).

Тесаме діється і з техніками. "Вісти" весною подали таку коротеньку замітку: "Колеґія наркомосвіти вибрала комісію для розгляду справи обмеження скількости технік. Сучасну скількість інститутів не обмежиться, але обмеженню підлягає скількість факультів".

Зі скупих вісток про життя висшої школи власне лише про офіційний бік життя шкіл, які зрідка трапляються в большевицькій пресі, варто зазначити хиба такий факт, що свідчить про закріпленне студентів із одонтольоґічно факультетуса з І. Н. О. в інші інститути ("Вісти" з 12. квітня с. р.).

Більше уваги присвячують большевики своїм "рабфахівцям", але і з ними справа іде кепсько. "Комунист" (ч. 992) цитує допись із рабфаху (робочий факультет) харківського технольоґічного институ, де м. і. сказано. "Рабфахівці, що вступили торік в institут, зіллялися з загальною студентською масою і внесли із собою лиш одну нову орґанізацію — "бюро абітуріентів рабфаха". Не можна їх лаяти за це. Щодо скількости вони не становили значної ґрупи, а можливо також у них не було рабфаківського духа".

Значить — даремні заходи Затонського і Петрівською, "рабфаківський дух" не защіплюється.

У. Н. СОЮЗ—НАЙЛІПШИЙ ОПІКУН В НЕЩАСТЮ. ЧИ ВИ Є ЧЛЕНОМ ЙОГО?

ЧУДА НА УКРАЇНІ

Російські ґазети, листи з Росії й України, а також і ті, що приїзджають з відтам, богато оповідають про всілякі чуда. До найзвичайнійших і найчастійших належить обновлюванне образів і бань церковних. Нетільки з дня на день, через ніч, але йна очах зібраного народу, а навіть в присутности большевицької комісії, старий образ, на якім уже не видно було святого, або святої, і тільки по переказу вірні знали, кого він представляє, відзискує свої давні, яркі краски, якби його маляр, що тільки скінчив малювати.

Так само буває, що золочена церковна баня яку час прикрив своєю патиною, так що виглядала вона, якби була мальована зеленаво-брудною фарбою, нараз зачинає блищати, як нове золото, ніби її якийсь невидимий золотар відскробав і відчистив.

Так відновилися бані Богородичної церкви в Київі і старинний, чудотворний образ св. Миколая в Софійськім соборі. З приводу такого чуда в соборі в Одесі прийшло навіть до розрухів.

Крім того повстають на Україні всілякі релігійні леґенди, нераз дуже гарні, і добре булоби, щоби хтось тямучий написував їх із уст народу, бо це твори, що іноді мають високу літературну вартість.

Одна з них оповідає, що в околиці Колинівки, до хреста при дорозі, стрілив якийсь большевицький жидок-недоріст. Куля влучила саме в бік Христа, пробитий воїном римським. З рани поплила кров. Пригода стягнула товпи вірних, котрі йшли поклонитися новій муці Христовій.

Большевики хрест цей забрали.

Жива церква (урядова) провадить боротьбу з тими чудами й леґендами; видає відозви, в яких старається переконати народ, що все це вигадки ворогів совітського правительства.

Та нарід переконати трудно, бо він більше вірить своїм власним очам, ніж відозвали нових, большевицьких попів.

Для нас найкраще чудо булоби, колиб нараз російські большевики з України зявилися в Курську, або в Тулі...

Б. Т.

„В ВОЛИНСЬКІЙ, ТИХІЙ СТОРОНІ..."

історичне оповідання з кінця XVIII. століття.

(1)

(Події, списані тут, основані на правді. Описав їх очевидець, архипресвітер капітули в Луцьку, Бродович Т. Рукопис свій о. Бродович переслав перед смертю до Львова на руки пралата львівської греко-католицької капітули, Михайла Гарасевича. Рукопис є в архіві львівської консисторії.

В 1861 році видав друком цей рукопис Я. Головаць. Першу частину розкуплено протягом шість тижнів після видрукування. Видавець мусів видати рукопис друком другим накладом. І цього другого видання сьогодні вже годі дістати в книгарнях. Записки Т. Бродовича мають заголовок: „Відок пшемоци на славен невінносць орого виварцей".) — Оповідання це так і пригадує нам і теперішні страшні терпіння українських земель (Волині, Холмщини, Поліся, Підляша й Східної Галичини), що після світової війни опинились під Польщею. І тепер зазнають таких переслідувань Українці від Поляків на церковному і инших полях.

Була глуха осінь 1788-го року. Землю оповитою сірою мрякою, вже сковували морози. Білі клаптики інею висіли на чорних віттях дубів і зелених гильках сосен.

На високій крівлі панського дому, що стояв на Горбку Городища, села плодовитої Волині, маяла велика хоругов— на знак що його власник уже там находиться. Мужики, як побачили цей прапор, почали ахкати і хреститися. Вони знали, що підчас таких відвідин, панська служба, бажаючи виявити свою пильність, добиралася до них, як то кажеться, без рукавиць. В селі все засуятилось: двірські козаки і гайдуки розбіглись по селі. Одні забірають із мужицьких хлівів худобу і домашній дріб, другі ведуть "винуватих" до арешту а инших безцеремонно перед канцелярією оброблюють палицями.

Така поведінка з селянами в тодішні часи не виглядало нікому жорстокою. Особливож у відношенні до українського населення України й Волині, де кілька літ тому назад шаліла гайдамаччина. Українських підданих бувшої річипосполітої польської вважали Поляки небезпечним елементом, отже тимсамими щадити їх було "нерозумним і проступним". До тогож пан староста Стецькі Ян був чоловік строгий.

Пан Стецкі похожав по кімнаті. Нараз випрямився і озвався до Жида, що смирненько стояв біля дверей:

— Кінчимо інтерес, кохани Абрамку, чи ні? Ти мнє юж нудзіш. Даш тисячу червінців за аренду пропінації, горалні, збір десятини і прочих податків. Таж Городище і Житинок варта того, нарід не бідний?

— Аф мейне мунес! — відповів кланяючись низько Абрамко — я рад би ясновельможному пану старості, — дай Боже йому бути великим гетьманом — дати два рази (більше, алеж відкіля мені бідному взяти стільки гроша? Тепер тяжкі часи: десятина і податки не дадуть богато, шельма хлоп усе затаює, ще й грозить бідному жидови побоями. Вони всі гайдамаки! Коршма також мало що варта, бо деж вона? На кінці села.

— Так іди собі з Богом! — сказав сухо пан староста.

— Прошу вельможного пана, я дав би може трохи більше, колиб пан згодилися на деякі услівя.

— Говори!

— Прошу покірно, щоби вільно було взяти за десятину у хлопа одну штуку худоби і бжіл хоч би у него було меньше як пять штук, а за затаення, щоби можна наложити кару.

— Хай буде по твойиму. Але не вільно брати робучої худоби, мужик мусить обробляти двірську землю.

— І щоби мужикам не вільно було ніщо продати без відома арендаря.

— Добре, — згодився пан Стецкі.

— Тай щоби, коли хто з хлопів буде засуджений на буки або арешт, можна було замінити кару на гроші, котрі, розуміеться, не йшли би не в карман вашого пана Дзюса, арендаря.

— Хай буде по твойому, — сказав осміхаючись пан Стецкі. — Но, щоби мужики не згорділи, їм природніще таки буки і різка...

— Тепер іще одно услівя — додав затинаючись Абрамко — одно найважніще услівя: треба побудувати нову коршму, але вже, розуміеться, не на краю села, а самій середині. Ясновельможний пан бачили, як церква в Городищи постарілась... соломою крита... Добре було би нову церкву побудувати на вигоні, на краю села. Там для неї гарне місце і безпечне від огню. Пан мене розуміють...

— Ну, ну, я виджу куди ти йдеш.

— А правда, що файн ґе шефт? А пан згоден?

— Добре, — замітив суто пан Стецкі. — Йди Абрамку, приноси гроші.

Пан Стецкі згодився на таке услівя, бо для нього українська віра, українська церква ніщо — все одно що синагоґа. Тому совість не гризла за українську церкву й мужицьку віру. До тогож йому потрібно було грошей для розпусного життя і карієри.

Хох Стецкі вважав себе необмеженим володарем у своїх посілостях, але все таки був думки, що лїпше ще полагодити наперед справу з місцевим священиком. Тому прикликав свого управителя Фелікса Дзюсу:

— Фелікс, хай мені заразже явиться піп Бендерівський!

Не минуло і дві години, як перед Стецким явився о. Олександер Бендерівський. То був уже старий, худощавий чоловік, але кріпкої будови. Походив із зубожілої української шляхотської семі. Предки його козакували на Вкраїні. Оден із них визначився хоробрістю під Бендерами й одержав призвище "Бендерівський." За часів Мазепи Бендерівські переселилися на Волинь. Дід і батько о. Бендерівського були також священиками в Городищі. Хоч о. Олександер був уже унїятом, але серце його кервавилося, як Поляки переслідували його православних братів на Вкраїні.

Після привітання пан Стецкі красно́річиво взявся переконувати о. Олександра, що треба побудувати церкву на новому місці. Та красноречивість пана збила з пантелику о. Олександра. Він знав, що шкідне для громади, переносити церкву і підозрівав у цьому всему якусь хитру штуку.

— Щож буде на давному місці, де стояла церква? — спитав священик.

— Що буде то буде, то вже моє діло — відповів Стецкі.

— Може коршма?

— Хоч би і коршма, абож вона непотрібна народові?

— Еге, ось вилазить шило із мішка, — подумав собі о. Олександер — не даром же в сінях стоїть Абрамко. — Ні, пане староста, коли будувати церкву, так уже на старому місці.

— Не будь дурень плебане! — завважив із докором Стецкі — хоч буде трохи дальше трудитися на богослуження, за те будуть від мене инші вигоди..

О. Олександер розгорячився. Слово "дурень" розярило його, він голосно викликнув:

— Коли я дурень, то свій не чий, добре що не Юда Іскаріот!

Стецкі розгарячився:

— Ти рівняєш мене до Іскаріота, ти мерзенний попе, важишся говорити мені грубянства.

Уже лагідніще оправдувався о. Олександер:

— Єй Рогу, не можу згодитися. Треба питати, що скаже владика.

Стецкі розлютився ще більше: — Що за вперта свиня, треба з ним говорити инакше, — бормотів він ходячи по кімнаті. Вкінці він спитав строго:

— А скільки дітей у плебана?

— Лише одна дочка, і та вже, слава Богу, заручена за богослова, — відповів о. Олександер, не догадуючися куди зміряє староста.

— Як, без мого призволу?— викрикнув Стецкі. — Та мені все одно, заручена або незаручена. Дід твоєї жінки був моїм підданим, а хоч й батько був попом, але схизматицьким а то не касує підданства. Твоя жінка і дочка мої піддані. Я їх законний пан, приказую тобі, як батькові, щоби ти нечайно привів свою дочку сповняти панщизняну службу. Мені потрібно в дворі ліпшої служниці. Як раз твоя дочка буде відповідна.

О. Олександер випрямився з достоїнством і сказав:

— Бендерівські ніколи не були підданими. Їх предки лицарські, благородні лдюе. Ніколи не робили панщини і, дасть Бог, не будуть робити.

Трясучись із люті, Стецкі вийняв із шафи якийсь документ, і вказуючи пальцем кричав:

— Ось тобі, попе, наша констатуція, вона віддає семі руських попів у піддаство!

— Ця констатуція може відноситися лише до справжніх мужиків, але не до Бендерівських, — запримітив о. Олександер. — Зрештою, прошу прийняти до відома, що я, калицький священик, свобідний зі своєю семею від усякого підданства.

— Ого-го! — кричав дальше Стецкі — ви всі руські попи, і схизматики й уніяти, одно кодло, мужики, підле племя. Коли не будеш слухати, так я тебе знищу, вижену з прихідства зітру на порох наче червака! Розумієш? Забірайся! Преч!

О. Олександер мерщій вийшов із панського двору. Вже знав, що не минути йому біди від панського гніву. Алеж як йому, християнському священику, виганяти із села божу святиню для вподоби жидови й панови?

Не зважаючи на спротив священика, справу Стецкого з Абрамком полагоджено. Стецкі обіцяв Абрамкови вистаратися в уніятського луцького епископа Левинського дозвіл на перенесення церкви. Абрамко виплатив, не без зітхань і торгів, жадань червінці.

Вечером прикликав Стецкі до себе Дзюсу на довірочну нараду.

— Вірив би ти, коханий Фелікс: тутешній руський піп зважився обидити мене, — сказав невдоволено Стецкі.

— Хто, Бендерівський? — крикнув Дзюс — вже я досолю йому...

— Так, той впертий дурак. Покажи йому Фелікс свої кіґті. А яка та його дочка?

— Струнка, як сарна, личко як лілея, уста достиґлі вишні, — говорив прицлюкуючи Дзюс.

— Треба її взяти хоч би силою до двора — приказав Стецкі. — Добре тому попови, хай знає: хто пан, а хто Іван.

— А не буде з цього якого бешкету, — спитався Дзюс.

— Ти дурень, Фелікс, — запримітив Стецкі — ти роби твоє діло, а він хай тягається зі мною по судам. Але скажи мені правду: чи дійсно така гарна попадянка?

— Далібуґ! ласкавий пане, лакомий кусочок, що ну!

Стецкі розміявся.

— Знаєш Фелікс, мені ті прості дівки... ет! Смак мій з літами псується... Зрештою, я не злий чоловік. Коли попадянка буде мені слухняна, я зроблю її щасливою. З часом видам її замуж за мойого льокая, котрого по весіллю зроблю моїм лісничим. Може твойому товаришеви Бараньскому живеться зле?

* * *

Біля приходської, дуже старої церкви, що подалася вже в землю — наглядний доказ упадку, упадку українського нарoда в землях належачих до Польщі, — стояв такий же убогий, очеретом критий приходський дім. Мало відріжнявся від мужицьких хат. Хиба лише високими воротами, які досі ще видно при домах ходячкової шляхти. Тут проживав о. Олександер Бендерівський з семею, що складалася з старушки-матері, жінки й дочки одиначки Ганки. Вони жил вбого і смирно, як майже все духовенство в давній Польщі, позбавлене доходів, які мало латинське духовенство. Хоч убоге, мусіло платити ще ріжні податки, напр. катедратікум і инш. Тож не дивниця-ми, що жиди на свойому жарґоні називали латинського священика "пурец", а українського "Ґоіше Ґалех". О. Александер мусів братися і сам за просту роботу, не мав доступу до висших кол суспільности, сходився лише з мужиками й панськими економами. Тому був він покірний, прибитий. Одиноким його бажанням було забезпечити долю своеї любої Ганусі, щоби в разі його смерти — бо на життя ніхто з Богом не робив кнотракту — і його жінка і мати мали де прихилитися.

(Далі буде)

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Осип Назарук.

ЩО ТАКЕ ПАРТІЙНИЙ ПРОМОВЕЦЬ (БЕСІДНИК)?

(Продовження)

—o—

Найтяжше сказати розумну промову до темної маси (у нас думають якраз навпаки!). Бо, як слушно каже народня приповідка, один дурень може завдати стільки питань, що й сто розумних не відповість. Але се зівсім не значить, що народ дурний. Є якраз навпаки. Він орієнтується знаменито в тім, хто і що до нього говорить, тай оцінює промовців дивно скоро й дивно случно. Тому й відноситься з таким недовірєм до загалу промовців усяких партій. Тай дійсно годі дивуватися тому, знаючи, з якими промовами йдуть між той народ усякі паничі, що бачили селянина тільки на торзі в місті, й пробують йому читати лекції, нпр. про марксізм, який повстав між фабричними коминами високопромислових країв. Сим зовсім не кажу, що до народа не можна йти з якою небудь теорією. До нього можна й треба йти з усім, що ворушить щиро й душу інтелігента. Але треба наперед пізнати той народ і виробити собі теоретичну й практичну систему виступу перед народніми масами. Розуміється, одним розговором не пізнається народа.

Львина пайка вини того, що є так, а не інакше, знов паде на наших старших діячів. Бо що вони оставили теперішньому поколінню зі своєї нераз дуже великої агітаційної практики між народом? Крім одного одинокого (тай то недокінченого твору покійного Павлика приблизно на сю тему „Читальні", сей твір що йно в дальших, ненаписаних, томах мав займатися й подібними проблемами; та злидні не дали Павликови докінчити його; иншим не дало й почати — лінивство), не маємо про се ні словечка в нашій уже доволі значній літературе.

III. В чім таємниця успіху промови?

Ціль, мета кожної промови може бути двояка: 1. переконати слухачів до погляду промовця, або бодай (коли ріжниця поглядів очевидно завелика) 2. зневтралізувати ворожі погляди слухачів.

Для успіху промовця се питаннє першої ваги, яку саме ціль поставить він собі. Бо не треба думати, що коли не осягнеться першої цілі, то осягнеться бодай другу. Нічо подібного! З сим мається річ також само як з офензивою в военній штуці: коли офензива не повелася, то військо, яке спробувало її безуспішно, тим самим ослабило свою попередню позицію Як відомо, невдатна офензива може легко довести й до катастрофи для того, хто її почав.

Тому більш обережно есть, пробувати осягнути другу ціль, ніж першу. З природи річі старші партійні промовці мають більше нахилу осягати другу ціль, молодші — першу. (Розуміється, в справах судових, кожний промовець мусить змагати до осягнення першої цілі, але сей проблем сюди не належить).

Є ще третя можлива ціль промови: забрати час слухачам. Се діється в парляментарних обструкціях, або на мітінгах, коли промовцеві залежить на тім, щоби протягнути мітінг аж до розбиття і т. п. Одначе се надзвичайні випадки, про які требаб окремо писати.

У загалу наших партійних промовців можна по довгих студіях відкрити ще одну „ціль": абсолютну безцільність промовця. Я переконаний, що якби так хто застенографував 90 процент їх промов, переклав їх на грецьку мову, предложив воскресшим од гроба 10 найкрасшим промовцям аттійським (яких так шанував старинний світ) і запитав їх, яка ціль тих промов, — то вони не моглиб дати жадної відповіди, навіть під загрозою розстрілу. Такий промовець не має навіть обструкційної цілі, бодай свідомо її не має. Говорить прямо на те, аби — говорити.

І не дивниця. Бо хто, коли і де займався вихованнєм наших партійних промовців?

У старинних Греків і Римлян становило се одно з найважніших завдань виховання. Вже на цілі сотні літ до Христового Різдва появилися у Греків безчисленні підручники для промовців. А не хто инший, як Арістотель, сотворив глибоко обдуманий науковий систем вимови. Повстали ріжні стилі і школи промовців, почавши від простого й суворого стилю Тикидіда, скінчивши на цвітистих і надзвичайно складних стилях софістів і пангеристів, що довели сю хосенну штуку — до абсурду. Подібно, але все таки инакше, здоровіще розвивалась меньше гарна римська реторика.

Середновіччя — се час занепаду сьої високої штуки. Правда, появлялися й тоді визначні промовці, головно на релігійнім тлі. Одначе був се продукт природних здібностей, неошліфований, або рідко ошліфований вихованнєм. В новіщих часах англійське і французьке політичне життє виробило не злих політичних промовців. Німці, хоч мають інтересні й докладні видання та студії на сім полі, якось не могли досі виробити лучших промовців. Найбільший їх політичний промовець Великий Канцлер Бісмарк, був, подібно як Лютер в области релігійній, тільки „уродженим" промовцем, без студій і виховання спеціяльно на промовця, впливав на слухачів силою „природних" арґументів, простим глумом, драстичними порівнаннями й інтуіційним предвидженнем подій.

Славянське племя має всякі умови для вироблення визначних промовців. Видно се наприклад в Українців з надзвичайно інтересних проповідальницьких писань Вишенського, з відомого делікатного, але сильного прокляття роду Вишневецьких одним з наших владик за відступство від української справи та з чудового стилю київської й галицько-волинської літописі. (Звертаю наприклад увагу на чудовий зразок ясности й коротко сти реферування висліду таких високо політичних нарад, які відбулися в Київі в р. 1222. „Резолюцію" — кажучи по модерному — ухвалену по довгих нарадах в справі чи робити похід проти Татар, передано так:—

„Лучше бо ни есть приятия на чюжей земли, нижеле на своей. И на чаша вои строти-ти." Гор. з сим 12-пунктові резолюції наших часів!). З польських політичних промовців інтересно представляється старий Скарга, який одначе живцем уживав цілих уступів з українських проповідницьких творів, чим повинні занятися наші дослідники (звертаю увагу на ужиттє Скаргою наприклад нашого „Слова о убогім і богатім" з 12. століття).

Але старинна (клясична) штука вимови все таки стоїть досі недосяжна. Теорія її в часах найвищого розвитку ділилася на пять ділів: — 1. Inventio (Вишуканнє думок і змислів). 2. Dispositio (Упорядкованнє їх). 3. Elicutio (Висловленнє їх, то значить — докладне приготованнє до прилюдного вислову). 4. Memoria (Вивченнє промови „на память"). 5. Actio (Виконаннє промови).

Сей систем так обдуманий, що годі що небудь (крім поясненнь) додати до нього, або усунути з нього. Але се тільки загальна схема, кістяк, який оживити треба. В тій цілі требаб написати цілу книжку, а для докладного зясовання й цілу бібліотеку на сі теми, яку й має кожний культурний народ — меншу або більшу.

Ми тут обмежимося до кількох уваг, по можности практичних.

Ad 1. Річ ясна, що основна думка, з якою промовець хоче виступити, не може бути „вишукана"; вона в нім вже мусить бути як джерело й причина його виступу, як те, що його пре до акції й діла. Інакше буде се тільки щось штучне, видушене, щось таке, що на нікого не зробить враження. Коли клясична наука вимови говорить передвсім про „інвенцію", — то має на думці те, що промовець повинен усвідомити собі ясно те, що його спонукує до прилюдного виступу й до того підшукати цілий ряд арґументів-думок.

Ad 2. Тут треба розріжнити два роди промов: аналітичну (критичну, руйнуючу) промову й синтетичну (будуючу). Кожна промова тим сильнійше впливає на слухачів, чим меньше вимагає арґументів. Се не значить, що коли хто має десять арґументів, повинен опустити напр. 7, сказати тільки три, бо тоді промова „сильніща". Ні. Але він повинен тих 10 арґументів упорядкувати собі так, щоб оперувати нпр. двома або трьома ґрупами арґументів. Упорядкувати ті арґументи можна зі всяких точок поглядуц 1. з огляду на час фактів і подій, 2. з огляду на місце (територію), 3. з огляду на ріжні слої населення й ріжні партії і т. д.

В першім роді промов (критичних) можна, а часом і треба розкладати арґументи на більшу скількість груп. Бо се викликає враження повні арґументів, якими заливається становище противника. Розуміється й тут треба промовцеві головні удари інакше обставити, ніж побічні.

В промові другого роду (синтетичній) треба творити як найменше груп арґументів. Чому? З тої простої причини, що навіть інтеліґентний і вправлений слухач органічно не терпить „арґументаційного піску" в позитивній промові. Така промова має щось будувати, якусь нову думку-ідею „вмурувати" в мозок слухача. Людська психіка далеко більше надається до приймання заміток руйнуючих ніж будуючих. Се можна ствердити не тільки при кожній промові, але навіть при кожній сплетні: як відомо, лекше приймаються всякі неґативні хочби найбільш безпідставні поголоски, ніж позитивні „добре". Про причини сього требаб писати окрему студію. Тут підчеркуємо тільки факт, з яким промовець мусить рахуватися. Інакше викликає у слухачів тільки враження — втоми.

Часто в одній промові треба лучити оба сі роди промов.

На загал — кожна політична промова являється свого роду офензивою на душу слухачів. Але тут є офензива неґативна й позитивна і промовець не повинен забувати, що друга далеко труднійша, ніж перша. На сім інстинкт демаґоґів будує їх цілу політичну карієру. Се повинні усвідомити собі й позитивні промовці, щоб відповідно вживати обох родів промов. І при виголошенню своїх позитивних промов (або їх частин) ніколи не повинні забувати, що тут успіх правдоподібніший тоді, коли слухачів зробить співтворцями своєї позитивної думки.

Який важкий сей чисто формальний проблем упорядкування арґументів і взагалі важких сил, видно з того, що нпр. на боєвищах вирішує побіду звичайно уложеннє війск. Можна мати більшу скількість рівно доброго війска як має противник — і програти битву тільки тому, що противник мав лучше уложені частини.

Ad 3. Фахові промовці старини виголошували промови кожного дня без виїмку, щоби не виходити з „вправи". Що значить вийти з „вправи", знає кожний редактор: Коли верне з відпустки, то йому тяжче приходиться писати статті, ніж передтим, хоч тоді був утомлений, а тепер відпочав. І длятого старинні промовці говорили що дня. Не конче перед слухачами. Часто дома, до пустих стін. Перікль, як відомо, нарочно дуже рідко виступав перед народом з промовами, щоби тим цікавіще його слухали. Але штуки сьої не занедбував.

Модерне життє надто важке, щоби сучасний промовець мав час, що дня говорити до пустих стін. Але ось що може він робити і мусить робити що дня, коли не хоче вийти з бесідницької вправи: відчитувати голосно бодай одну сторінку свого улюбленого автора (найлучше якогось клясичного промовця). Сей сурогат задержить в нього живість дикції і вправу (коли її вже виробив).

Ad 4. Надзвичайно прикре враженнє робить промовець, який путається в словах, зворотах і навіть думках, вертає по кілька разів до справи, яку вже обговорив і т. д. Такий „промовець" не тільки не приносить пожитку тій справі, яку хоче заступати, але очевидно шкодить її. Партія повинна уважати особливо на те, щоб такого „промовця" не допустити до слова безпосередно по тім промовцеві, який добре сповнив своє завданнє. бо тоді такий промовець зневтралізує або й зінсує враженнє навіть найлучшої промови.

Бо свою промову треба безуслівно знати наперед, бодай у головних зарисах, щоби не путатися й не противорічити собі. А на се є тільки одна рада: научитися промови, особливо вступу й закінчення. Вступ, добре виголошений, зацікавлює слухачів, закінченне, добре виголошене — покриває недостачі промови.

Молодий промовець, який не має ще практики, мусить учитися цілої промови. Старшому вистарчить приготувати собі докладно в умі диспозицію промови. Але кожний без виїмку мусить виступати з підготовкою.

Ad 5. „Широка" публика знає й оцінює промовця тільки на основі сьої пятьої частини його праці. Чотири перші зовсім їй невідомі. Для того та пята частина для опінії промовця надзвичайно важна.

Перше, що робить вправний промовець, виступивши на естраду, — то глядає: I. Місце, на якім знайшовся, II. Кількість людей і їх приблизну якість.

Ad 5. I. Найлучше приготована промова скінчиться напевним фіяском і смішним враженнєм публики, коли нпр. промовець в запалі злетить з естради й потовчеться. Для того мусить він наперед придивитися ґрунтові, на якім стоїть, все одно, чи се естрада, лава, крісло, або бочка — й після того задержати память про рівновагу рухів (коли є небезпека, що партійний промовець може бути силою скинений з трибуни, партія має обовязок у своїм інтересі, обставити трибуну своїми людьми). Дальше — з трибуни промовцеві найлекше зміркувати, який простір повинен опанувати його голос. Бо від сього богато залежить: найлучша промова, виголошувана слабим голосом під голим небом або в великій салі — остає без успіху або й дає провід до окликів публики: „Голосніще!" — „Не чуємо тут!" а кінчиться часто — метушнею і несмаком. А знов промова, виголошувана в меншій кімнаті надто сильним голосом, викликає смішне вражіннє.

З простором мусять бути звязані: тон промови, його сила й висота, жвавість і жести.

Промовець має запевнену невдачу, коли в великій салі промовляє тихо, або коли притишить голос у найважнійших місцях, що часто роблять промовці, які вже захопили дещо з науки вимови.

Ad 5. II. Як відомо, кількість присутних сильно впливає на настрій промовця. Треба вже дуже виробленого партійного промовця, щоби виголосив старанно свою промову, коли авдиторія мала, а він сподівався великої. Відповідно до кількости кожний промовець настроює форму своєї промови — у великій скалі форм — від мітінґової до викладової (лекційної).

Та для промовця, змісту й форми його промови ще важнійша якість присутних. Інакше говориться до публики, зложеної з селян, робітників або інтелігентів. Особливо тяжко говорити до публики мішаної: ріжної освіти, ріжних слоїв населення, а на пограниччях і ріжної національности.

Хибно булоби думати, що тоді треба обнизити промову до рівеня найнизчих слухачів. Бо се залежить передівсім від їх кількости, ну й мети промовця. Питаннє популярности (зрозумілости) промови таке важне, що йому слід присвятити окрему студію. Тут зазначимо тільки одно: Що доброго партійного промовця повинен зрозуміти народ, хочби той промовець говорив про такі річи, як геглівська фільософія.

В часі виголошування промови мусить промовець уважати на час. Навіть, коли часу доволі, то й тоді не сміє він забувати засади: „Не говори непотрібно!" Лорд Норткліф сказав раз: „Добрий журналіст пише статтю так, як би мусів опісля надати її каблевою депешою до Австралії на свій власний кошт!" Те саме можна сказати і про доброго партійного промовця — з одною зміною: В промові з природи річи мусить дещо бути повторюване, щоби вбити се в память слухачів. — Найгірший той промовець, який не уміє скоротити промови, хоч бачить, як нею розганяє людей.

Уміннє скоротити промову полягає на тім, що тоді говориться „по пунктам". Таким чином можна за десять хвиль навіть — Европу розібрати.

У нас особисто часто грішать довжезністю промов, у яких тіллки повторяюють те, що перед хвилею сказали инші. Мовляв: „Підпираю (!) передбесідника..." Тимчасом: „підпирати" не значить „перемелювати", тільки додати своїх арґументів, яких ще не вживано. Повторюваннє не тільки що не підпирає першого промовця, але якраз навпаки: ослаблює враженнє його промови.

Одна з найважнійших таємниць успіху промовця є та, щоби він вистерігався від лайки. Навіть найгірші справки можна а часто й треба витягнути на денне світло. Але без лайки роблять вони якраз сильнійше враженнє, ніж підлиті соковитою лайкою — з тої простої причини, що слухач любить сам у душі скваліфікувати нпр. злодіями тих, що взяли для себе публичні гроші. Йому треба тільки подати до відома факти, дати цифри, імена й свідків. Кваліфікація таких фактів рівнозначне з пережовуванням того, що другому хочеться дати зїсти. Се осоружне — й нікому не може смакувати.

(Конець буде.)

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 170 повідомляє, що звичайний мітинґ відбудеться о 7. годині вечером в суботу, 17. падолиста в церковній гали під ч. 57-59 Сусекс і Ґрін ул. На порядку нарад справозданнє делеґата з Другого Українського Конгресу з дня 25. і 26. жовтня с. р. Кождий член повинен явитись на означений час і припровадити зі собою нового члена до У. Н. Союза, позаяк тепер принимаєсь без вступного до кінця грудня с. р. — А. Кругляк, пр.; Г. Павлик, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ.. Тов. Вільна Україна, від. 152 повідомляє, що звичайний мітинґ відбудеться о 8. годині вечером в четвер, 15. падолиста в церковній гали під ч. 249 Корт ул. Буде приниматись членів без вступного. — В. Сидорович, пр.; Г. Дідоха, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Єдність, від. 163 повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 4. годині вечером в неділю, 18. листопада в гали Боднара під ч. 501 Норт 3-та ул. На порядку нарад суть важні справи до полагодження. Обовязком кождого члена явитись. — М. Шеґда, предс.; Н. Курко, кас.; П. Мельник, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, подає до відома, що місячний мітинґ відбудеться в неділю, 18. падолиста о годині 3.30 пополудни в церковній гали. Проситься всіх членів прибути на сі збори, бо суть важні справи до полагодження, як: плаченнє місячних вкладок, справозданнє делеґата з Укр. Конгресу. Подаємо до відома, що на сі збори має прибути в урядовій справі інспектор У. Н. Союза, п. Вол. Яськевич. Члени довгуючі мають вирівнати свої залеглости, бо інакше будуть суспендовані. Приводіть нових членів. Нагорода за одного члена 1 дол. Записуйте свої діти. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — І. Лагойда, предс.; С. Пилипишин, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє своїх членів, що місячний мітинґ відбудеться в неділю, 18. падолиста, о годині 2.30 пополудни. Проситься всіх членів прийти на означений час бо є важні справи до полагодження. Також будеся приймати нових членів до У. Н. Союза без вступного. Тож користайте з нагоди. — М. Біланцевський, предс.; І. Пестущий, секр.